

LESNI DELAVEC

Glasilo Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštne proste.

Štev. 11.

Ljubljana, dne 1. junija 1923.

Leto II.

Dva kongresa.

Kongres lesnih delavcev Jugoslavije, ki je bil napovedan na 6. maja in naslednje dni tega leta, je za nami. Prvotno bi se imel vršiti v Zagrebu in tudi predkonferenca, katera se je vršila dne 24. aprila 1923 v Ljubljani, je bila odločila mesto Zagreb za kongres, ali nepredvidene ovire so v zadnjem trenutku povzročile, da se je tudi kongres vršil v Ljubljani. Danes lahko rečemo, da smo lahko zadovoljni, kajti kongres je vsaj svoj namen dosegel v polni meri. Nihče ni prevaran, nihče razočaran, vse se je vršilo sporazumno, složno in solidarno. Prav tako, kakor to vsak proletarec pričakuje od proletarcev. Neštetokrat smo ob raznih prilikah povdarjali, da če se bo v vprašanju organizacije lesnih delavcev Jugoslavije kaj ukrenilo in vstvarjalo, se bo to zgodilo ob krepkem sodelovanju slovenskih lesnih delavcev, ki so si na podlagi svoje stare strokovne organizacije pridobili dokaj izkustva. In ker se je prvotno mnenje in naziranje o strokovnem pokretu, o strokovnih organizacijah in njenih oblikah od prevrata sem pri naših tovariših v Zagrebu, Belgradu itd. znatno preorijentiralo, skratka, ker je prišlo v veljavo hladnokrvno presojanje in vpoštevanje realnih razmer, je bilo ta izkustva mogoče realizirati. Posledica tega modrega postopanja je, da imamo danes „Zvezo lesnih delavcev Jugoslavije“ (Savez drvodjelskih radnika Jugoslavije), ki ima svoj sedež v Ljubljani. Mi slovenski lesni delavci se nismo potegovali za to, da bi sedež zveze bil ravno v Ljubljani. Lojalno smo izjavili, da vprašanje sedeža za nas ne obstoji, temveč da nam je ležeče na tem, da bo organizem zveze funkcijoniral. Ali naši hrvatski in srbski tovariši so utemeljevali svoj predlog s tem, da ne le prilike v državi, temveč tudi to, da se v Ljubljani nahaja najstarejša strokovna organizacija lesnih delavcev cele države in da je le-ta svoječasno sodelovala v veliki avstrijski centralni organizaciji lesnih delavcev, je kot taka kakor nalašč poklicana, da vzame provedbo nove velike centralne organizacije lesnih delavcev Jugoslavije v svoje roke. To je poklon, katerega slovenski lesni delavci gotovo z zadovoljstvom smemo zabeležiti v naše dobro. Ako bo svoječasno kazalo iz praktičnih ozirov prenesti sedež zveze morda v kako drugo mesto in ako se bo to zgodilo brez škode za skupnost, tedaj bomo mi slovenski lesni delavci gotovo zadnji, ki bi se kaki taki premestitvi upirali.

Iz zapisnika, oziroma protokola, katerega bomo polagoma priobčili v celoti, bodo naši člani natančno spoznali vse, kar jim je treba znati. Za prvi hip naj navedemo le nekaj najvažnejših podatkov.

„Zveza lesnih delavcev Jugoslavije“ je strokovna organi-

zacija vseh lesnih delavcev Jugoslavije; njo upravljajo: centralni odbor, oziroma centralna uprava, katera sestoji iz 21 članov, izmed katerih se nahaja 9 članov v Ljubljani in ki tvorijo ožji odbor, vseh 21 pa plenum. V Zagrebu, Sarajevu, Belgradu in Novem Sadu bo na čelu dotične pokrajine stal po en pokrajinski odbor. Za Slovenijo bo funkcije pokrajinskega odbora prevzel glavni odbor osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani. Dalmacija je priklopljena pokrajinskemu odboru v Ljubljani, Črna Gora pa pokrajinskemu odboru v Sarajevu. Obračune bodo pošiljale vse podružnice in vplačevalnice v Sloveniji in Dalmaciji v Ljubljano; v Bosni-Hercegovini in Črni Gori v Sarajevo; v Srbiji v Belgrad; v Vojvodini v Novi Sad in na Hrvatskem in Slavoniji v Zagreb. Vsi pokrajinski odbori morajo vsak mesec redno pošiljati popolne preglede obračunov vseh svojih podružnic in vplačevalnic. Obračunati morajo vsak mesec redno po 75 par od vsakega vplačanega prispevka. Pošiljati morajo redna mesečna poročila in končno morajo biti vsi pokrajinski odbori v neprestanem stiku s centralnim odborom. Vsi pokreti se morajo voditi v sporazumu s centralnim odborom. Prispevki so se za celo državo zenačili ter znašajo v prvem razredu 4 Din, v drugem 3 Din in v tretjem razredu 2 Din tedensko. Vpisnina znaša 5 Din in ako se kak bivši član vpiše drugič 10 Din.

Podpore so se znatno zvišale in bomo njih razporedbo priobčili prihodnjic.

Vsi sklepi stopijo v veljavo dne 1. junija 1923.

To smo hoteli na kratko povedati v orijentacijo članstvu.

Med tem ko je bil kongres v Ljubljani res kongres lesnih delavcev, je bilo s kongresom v Brodu na Savi, katerega je na dan 13. maja 1923 sklicala takozvana Novakova grupa nekoliko drugače! Lahko rečemo, da je bila razlika med kongresom v Ljubljani in „kongresom“ v Brodu taka, kakor razlika med dnevom in nočjo. Na kongresu v Ljubljani je bilo navzočih 41 delegatov z 71 glasovi, delegati so zastopali celo vrsto podružnic. Delegati na ljubljanskem kongresu so bili poslani na kongres od članstva in so kot taki tudi članstvo zastopali. Vsi delegati v Ljubljani so bili sami lesni delavci. Razprave na ljubljanskem kongresu so bile globoko zamišljene, stvarne in resne. Vsakemu izmed delegatov se je videlo, da se mu gre za stvar in mu je ležeče na tem, da se v interesu lesnih delavcev nekaj koristnega vstvari. Skratka, z dušo in telesom proletarci. Temu nasproti bi v Brodu bil človek nehote vzkliknil: „Kaj pa je tebe treba bilo!“ ... V Brodu se je prav jasno videlo, da je ta kongres spravila skupaj domišljava, kapricijozna ambicioznost. V Brodu se je sicer reklo, da se vzajemno ne bomo več napadali. To naj tudi velja.

Ali smatrali bi za pregreško, da ne bi konstatirali suha dejstva. V Brodu se je zbralo na „kongres“ 17 ljudi! Oficijelno pa ste bile zastopane reci in piši cele dve podružnice, in še te dve podružnice se za stvar Novakove grupe tako močno majeti, da je vsak čas pričakovati njih prestop k mladi, zdravih sokov polni organizaciji lesnih delavcev, katera je krepke svoje fundamente položila v Ljubljani. Zamolčati nam ni treba, da je med temi 17 udeleženci bil tudi bivši minister in sedanjí generalni ravnatelj osrednjega urada v Zagrebu Vilim Bugšek, tajnik železničarjev Bogdan Krekič, tajnik Haramina in še nekaj drugih tajnikov, ki so z lesnimi delavci že zdavni izgubili vsak stik. Da je število resničnih od članstva voljenih in na kongres poslanih delegatov bilo zelo pičlo za takih okoliščin, ni treba še posebej dokazovati. V Brodu samem na primer je vposlenih preko 1500 lesnih delavcev; prišlo pa je nekaj brodskih tovarišev le poslušati. Zdi se, da so hoteli sklicatelji kongresa v Brodu imponirati brodskim lesnim delavcem; efekt pa je bil ravno nasproten. Če kedaj, so se brodski lesni delavci pri ti priliki prepričali, da gre stvar Novakove grupe rapidno proti koncu in da je ni sile, ki bi jo bila v stanu držati pri življenju. Referatov v Brodu deloma sploh ni bilo, deloma pa so bili tako plehki, da bi vsaka beseda o njih bila odveč.

Mi lesni delavci smo si na kongresu v Ljubljani začrtali nove smernice, novo pot, po kateri ramo ob rami združeni lesni delavci cele države bomo korakali za našimi cilji, do katerih nas vodi razredni boj.

Sedaj vas tovariši lesni delavci cele Jugoslavije centralni odbor zveze lesnih delavcev Jugoslavije kliče na krov. Vsak naj se postavi na pravo mesto, tako da bomo v viharju borbe našo ladjo vodili v kljub vsem napadom lesnega kapitalističnega morja od zmage do zmage.

Predkonferenca.

Da bo našemu članstvu v vsakem oziru jasno, kako so se razvijale stvari tik pred kongresom lesnih delavcev, in da ga seznanimo s potekom in z rezultati kongresa samega, priobčimo vse dokumente, ki so s celotnim delom in razpravami

Moderni politični razvoj.

II.

Meščanska ali buržuazajska doba.

A. Politična zmaga buržuazije (1848—1870).

V tej dobi se je dovršila popolna politična zmaga buržuazije. Po l. 1848 buržuazija že ni bila več fevdalna, po eni strani so jo držali skupaj gospodarski interesi v nasprotju z interesi delavstva, po drugi strani je buržuazija postavila v ospredje vse svoje politike narodnostno vprašanje. To vprašanje, vzbujeno po revoluciji leta 1848, je prevzelo vsa srca kulturno sicer že dospelih a politično še ne združenih narodov. Ti so hoteli predvsem politično združitev. Klasičen vzgled tega gibanja imamo na Nemškem in v Italiji.

Italijanski politik Mazzini je bil prvi, ki je tedaj formuliral narodno vprašanje. Na prvo mesto je postavil narodnostni princip v nasprotju z dotodaj veljavnim principom absolutnega vladanja. Narod ne sme biti razkosan v različnih državah; pod različnimi vladarji, marveč bodi politično združen v eno celoto, po drugi strani bodi pa narod tudi popolnoma prost v izberi svojega vladarja. Te Mazzinijeve ideje niso porodile

v zvezi. Zato priobčujemo tudi zapisnik konference, katera se je vršila pred kongresom in ki je imela nalog pripraviti za kongres potrebno podlago. Rezultat predkonference, ki jo je sklical odbor osrednjega društva lesnih delavcev, je sledeči:

Zapisnik

konference sporazuma, ki se je vršila dne 23. aprila 1923 v Ljubljani.

Navzoči: I. Tokan, P. Pokovec in Bradeško za Slovenijo; L. Kordič in Ig. Predojevič za Hrvatsko in Slavonijo ter Dalmacijo; A. Rebrič in Gj. Mesaroš za Srbijo in Vojvodino.

Ob 9. uri dopoldne otvori s. Tokan konferenco, pozdravi navzoče ter ob enem konstatira, da za Bosno ni navzoč nihče. Vzrok odsotnosti zastopnika lesnih delavcev v Bosni še ni pojasnen. Povabilo v Sarajevo je bilo poslano istočasno s povabili v Zagreb in Beograd. Takozvana Novakova grupa, kateri je bilo poslano tudi vabilo, je odgovorila, da se konference ne udeleži. Vzrok neudeležbe te grupe je ta, ker odbor osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani ni hotel priznati nekega prvotno od Novakove grupe napovedanega delegata. Odbor osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani dotičnega od Novakove grupe na konferenco napovedanega delegata ni hotel priznati raditega, ker dotičnik sam noben lesni delavec nikoli ni bil in kot tak tudi ni član nobene strokovne organizacije lesnih delavcev.

Po obrazložitvi situacije je s. Tokan podal nastopne smernice za kongres in zvezi lesnih delavcev Jugoslavije, katera se ima poklicati v življenje, kakor tudi smernice glede njene konstrukcije ter delovanja. Vsa zgradba centralizirane strokovne organizacije lesnih delavcev Jugoslavije mora sloneti na najširši podlagi demokratizma, ker le taka bo odgovarjala vsem prilikam in svojemu namenu. V ta namen bo kazalo na kongresu izvoliti centralno upravo, koje poglavitna zadača naj bi bila voditi sindikalno tarifno politiko. Nadalje govori o likvidaciji in o centralnem rezervnem skladu, katerega kaže ustanoviti pri centralni upravi ter o nadzorstveni pravici centralnega odbora itd. Končno omenja, da bodo pokrajinski odbori, ki bi imeli svoje sedeže v glavnih mestih pokrajin,

le revolucijo v mislih, marveč tudi v dejanjih. Italijani so začeli boj za politično združitev, za zedinjeno Italijo.

Krasna Mazzinijeva ideja se je kmalu zlorabljala. Lisjaški francoski cesar Napoleon III. je spoznal, da mora prvi del narodnostne Mazzinijeve ideje, t. j. geslo politične narodne edinosti le koristiti njegovi absolutistični vladi. S tem geslom je lahko metal pesek v oči svojim Francozom, ki so bili itak že politično združeni v eno celoto. (Drugega dela Mazzinijeve narodnostne ideje o samoodločevanju naroda se je seveda previdno izognil.) Zato se je Napoleon III. „velikodušno“ izrazil za zedinjeno Italijo in pomogel Italijanom, ki so leta 1859 pri Solferinu pobili Avstrijance.

Napoleona III. sta prekosila državnik Bismarck na Nemškem in Cavour v Italiji. Ta dva sta izvedla politično ujedinjenje Nemčije in Italije ne radi nemškega ali italijanskega ljudstva, ampak prvi radi pruskih koristi oz. koristi pruskega kralja, drugi pa v prosepah savojske kraljevske rodbine. Nekdanja meščanska demokracija, ki je leta 1848 zapisala svobodo na svoj prapor, je podlegla narodnostno pobarvanemu cesarizmu (samovlada kralja ali cesarja oziroma politiki, ki ima pred očmi le kraljeve in cesarjeve koristi).

V času tega boja med kraljem in meščanstvom je nastopila v letu 1861—1862 na Nemškem socijalna demokracija.

morali centralnemu odboru vsak mesec redno pošiljati obračune in poročila.

Predojevič: Razvoj ekonomskih prilik nas sili k zblizanju. Veseli nas pa, da se sodrugi v Sloveniji za tako zblizanje, kateremu mora slediti skupno delo, zavzemajo. Nato razpravlja s. Predojevič o stanju strokovne organizacije v Zagrebu, o akumulaciji kapitala v Jugoslaviji ter zagotavlja, da je želja in volja lesnih delavcev na Hrvaškem in v Slavoniji po zedinjenju vseh lesnih delavcev Jugoslavije v eno mogočno zvezo iskrena. Kot dokaz temu navaja, da so radevolje pripravljene priznati Ljubljano kot sedež zveze lesnih delavcev Jugoslavije. Ne smatra za potrebno, da bi vprašanje internacionalne postalo predmet razprav, in pravi: Mi ostanemo i nadalje včlanjeni v internacijonalni Uniji lesnih delavcev, ki ima svoj sedež v Amsterdamu.

Nato se razvije sledeča diskuzija: Tokan se čudi, da oblasti v Srbiji in na Hrvaškem nekatere organizacije favorizirajo, dočim druge preganjajo. Mnenja je, da one organizacije, ki jih oblasti favorizirajo, ne morejo biti nikake delavske organizacije, ker je nemogoče, da bi take organizacije mogle uspešno zastopati delavske interese. Kar se tiče centrale, ne stojimo na stališču, da bi se ista morala nahajati ravno v Ljubljani, nam slovenskim lesnim delavcem je pač vse eno, kje se ona nahaja, glavno je, da bo delala. Ako je pa vaša želja, da bodi centrala v Ljubljani, tedaj tudi prevzamemo skrb, da bo funkcionirala.

Rebrič: Potreba duhovnih zvez in pa razmere, v katerih živimo, nas morajo voditi do čim ožje centralizacije. Kapital delavski razred naskakuje kakor divji in mu preti ugonabiti vse, kar je bil v težkih borbah pridobil. V daljšem s. Rebrič slika sedanji položaj.

Kordič: Stanje, v katerem se lesni delavci v posameznih pokrajinah naše države nahajajo, je nevzdržno. V Dalmaciji na primer oblasti vsacega, kakor hitro prične organizirati, takoj zapirajo in preganjajo. Takih slučajev je tudi drugod dosti. V Bosni pa, ker oblasti gotove vrste delavskih organizacij favorizirajo, delavstvo po svojem zdravem instinktu

o takih organizacijah neče ničesar slišati. In ker državne oblasti resničnim, razrednim delavskim organizacijam delajo največje težkoče, ostaja delavstvo v takih krajih v ogromni večini izven vsake organizacije. Tudi Kordič obširno govori o težki borbi delavstva in zaprekah, ki jih stavi delavstvu na pot organizirano podjetništvo.

Tokan: Konstatiram, da smo se v glavnih točkah sporazumeli. Odprto je še vprašanje notranje orijentacije. Smatram, da tudi to vprašanje ne sme biti ovira za ustvaritev enotnosti vseh lesnih delavcev. Najbolje bo, ako prepustimo rešitev te zadeve bodočemu kongresu. Morda se do tega časa razmere ublaže tako, da bo mogoče misliti na enotnost celotnega strokovnega pokreta v državi, ako ne, tedaj pustimo razne nepovabljene in vsiljene teoretičarje z vsemi njihovimi orijentacijami na cedilu in pojdimo delavci po svoji poti razredne borbe dalje brez njih. Sedaj bi lahko prešli na detajle. Sporazumeli smo se na projektu, po katerem bi dohodki uprave centrala mesečno znašali najmanj 10.000 Din. Prispevke k tem dohodkom bi morali doprinesati pokrajinski odbori odnosno priključene pokrajinske organizacije. Ta projekt sloni na številu članstva kakor ga posamezne pokrajine sedaj izkazujejo. Sedanja števila članov znaša, in sicer na Hrvaškem in Slavoniji 3000, v Srbiji in Vojvodini 2000 in v Sloveniji 1300.

Predojevič: Vprašam, kaj mislijo sodrugi glede veljavnosti sklepov centralne uprave oziroma centralnega odbora? Na vsak način je potrebno, da sklepi centralnega odbora veljajo za vso članstvo cele države in da se tudi pokrajinski odbori morajo strogo ravnati po teh sklepih. Nadalje govori o strogi centralizaciji in prihrankih, katerih bi se potom stroge centralizacije dali doseči.

Seja se ob polu 1 ure opoldne prekine in se zopet prične ob 2. Nadaljuje se razprava o detajlih, v katero posežejo Predojevič, Tokan, Kordič in Pokovec ter se končno ugotovi:

- I. Ime skupne organizacije bodi: Zveza lesnih delavcev Jugoslavije (Savez drvodjelskih radnika Jugoslavije).
- II. Kongres se ima vršiti dne 6. maja in naslednje dni 1923.

Najimenitnejši njen agitator je bil Lassalle, za njim Schweitzer, oba na Pruskem. Lassalle je učil delavstvo delati lastno politiko, ne več kot privesek meščanstva. Zahteval je uvedbo splošne in enake volilne pravice. Lassalle je imel prav, kajti kmalu je meščanstvo, kakor že omenjeno, vrglo pred kraljevsko močjo puško v koruzo prepustivši delavstvo čisto njegovi usodi. Na Saškem je deloval Bebel, kojemu se je pridružil iz Pruskega pregnani Liebkecht. Bebel je učil delavstvo spoznati resnico, da je meščanstvo raje podložno kralju, kot da bi šlo z delavstvom, vsled česar se mora delavstvo združiti in zanašati le na svojo lastno moč.

Liebkecht se je pridružil splošnemu klicu po osvoboditvi in politični združitvi nemškega naroda, zahteval pa je istodobno rešitev delavskega stanu iz socialne bede. Liebkecht je seveda mislil z edinstvo nemškega naroda pošteno in je naravno obsojal vojno Prusije z Avstrijo leta 1866, ki jo je imenoval bratovsko vojno in katastrofo za nemški narod.

V boju za osvoboditev delavskega stanu je igrala lepo vlogo tudi delavska svetovna internationala, ustanovljena po Marxu leta 1864. Marx je spoznal, da se le v mednarodni združitvi delavcev vseh dežel in narodov delavstvo zamore rešiti mednarodnega delavskega sovražnika, kapitala. Ta internationala je delavcem sicer moralno mnogo pomagala in meščanstvu nagnala veliko strahu, praktično se pa ni mogla vzdr-

žati radi pomanjkanja gmotnih sredstev in tehničnih ovir pri vodstvu. Zato se je leta 1876 razpustila.

V tej dobi (to je v letih 1866—1870) je tudi staremu absolutizmu odklenkalo. Moral je sam spoznati, da ne more brez ljudstva vladati, ni ne več proti njemu, zato mu je moral prepustiti delež politične moči. V Avstriji se je to zgodilo po nesrečni vojni s Prusijo pri Kraljevem Gradcu leta 1866 (uvedba ustave in konstitucionalizma koj potem l. 1867). Francoskega absolutističnega cesarja Napoleona III. je istotako upropastila nesrečna vojna s Prusijo leta 1870 — uvedla se je v Franciji repulika. Ta repulika je bila sicer meščanska in protidelavska, vendar je bil z njo star absolutizem strt za vedno. Značilno za protidelavsko mišljenje meščanstva je dejstvo, da je ono, ko je leta 1870 oblegala pruska vojska Pariz, in je delavstvo v splošni zmešnjavi prevzelo vlado (tzv. pariška komuna) ter junaško branilo rodno mesto, da se je meščanstvo vdalo raje pruski vojski, nego bi ostalo pod delavsko vlado.

Na Nemškem pomenja politično zedinjenje malih nemških držav v eno celoto (1871) z istočasno uvedbo splošne in enake volilne pravice za državni zbor tudi potom starega absolutističnega režima. Meščanstvo nastopi pod kraljevskim in junkerskim (t. j. veleposedniškim) varuštvom vlado. Delavstvo izide iz tega boja kot uporni premaganec.

(Nadaljevanje.)

- III. Centralni odbor se voli na kongresu in sestoji iz 21 članov, izmed katerih tvori 9 članov ožji odbor oziroma upravo.
- IV. Obstoječe pokrajinske zveze za enkrat ostanejo kakor so in se jih smatra kot podzveze, njihove glavne odbore pa kot pokrajinske odbore „Zveze lesnih delavcev Jugoslavije“.
- V. Uvede se enotna administracija, enake prispevke in enake podpore za vso državo.
- VI. Uvede se centralni obrambeni sklad, v katerega se steka po 25 par od vsakega tedenskega članskega prispevka. Centralni rezervni sklad se sme uporabljati le v skrajni potrebi in to le pri večjih borbah. Vse druge pokrete morajo financirati posamezne pokrajine vsaka zase.
- VII. Vse podpore — potno, brezposelno itd. — izplačujejo pokrajinski odbori.
- VIII. Poleg rednega prispevka za rezervni sklad v znesku 25 par obračunavajo pokrajinski odbori centralnemu odboru od vsakega tedenskega članskega prispevka po 50 par. Obračunavati in pošiljati poročila morajo pokrajinski odbori centrali redno vsak mesec. Eventualni preostanki, ki bi se nabrali od prispevkov namenjenih upravi zveze, se stekajo v rezervni sklad.
- IX. Centralni odbor vodi tarifno in sindikalno politiko po celi državi.
- X. Kot strokovni list ostane za Slovenijo „Lesni delavec“, za ostale pokrajine odloči glede tiska kongres.
- XI. Glede notranje orijentacije ostane pri starem.

Dnevni red za kongres se določi tako-le:

1. Volitev odbora za verifikacijo mandatov.
2. Volitev predsedstva.
3. Poročila.
4. Zedinjenje, pravila in pravilnik, referent s. Tokan.
5. Tarifna politika, referent s. Predojevič.
6. Regulacija prispevkov, referent s. Kordič.
7. Socialna politika, referent s. Tokan.
8. Tisk, referent s. Rebrič.
9. Volitev centralnega odbora.
10. Razno.

Končno se določi zastopstvo članstva na kongresu in se sklone, da imajo podružnice do 100 članov pravico poslati na kongres po enega delegata, na vsakih nadaljnjih 200 članov pa zopet po enega.

Pokrajinski odbori svoje nameščence nameščajo sami in jih tudi sami plačujejo. Nameščenci centralnega odbora se volijo na kongresu. V kolikor je treba število nameščencev centralnega odbora popolniti, namešča daljše nameščence plenum centralnega odbora.

Konferenca se ob 7. uri zvečer zaključi in zapisnik podpiše. L. Kordič, Ivan Tokan, Josip Pokovec, Andr. Bradeško, Aleksa Rebrič, Djura Mesaroš, Ig. Predojevič.

Ljubljana, dne 24. aprila 1923.

Zapisnik

seje odbora osrednjega društva lesnih delavcev vršeča se dne 24. maja 1923 ob pol 7. uri zvečer v prostorih društvenega tajništva.

Navzoči: Žagar, Ravnik, Bradeško, Gašpari, Tokan, Peterca in Dermastija. Od kontrole navzoč Kavčič. Kot zaupnik lesnih delavcev ljubljanskih navzoč Igljč. Od kontrole manjka Pokovec. Seji predseduje Tokan, zapisnik vodi Dermastija.

Dnevni red: Poročila, došli dopisi, prošnje, razno.

Po podanih poročilih tičočih se notranjih zadev se prečita dopis zveze mizarskih podjetij v Ljubljani. Predsedstvo te zveze se pritožuje radi nekega incidenta, ki se je pripetel v mizarskem podjetju tvrdke A. Rojina. Mizarji in strojni delavci tega podjetja so baje onemogočili delo nekemu mizarju, katerega je bila tvrdka brez vednosti delavskih zaupnikov vzprejela v delo. Predsedstvo zveze mizarskih podjetij v svojem dopisu proti takemu postopanju protestira. Ker odbor osrednjega društva lesnih delavcev dotičnim tovarišem ni dal nobenih tozadevnih direktiv, se sklone predložiti dopis sestanku delavniških zaupnikov in potem šele odgovoriti.

Prečita se dopis mizarskega mojstra g. Šeniceta. G. Šenica v svojem dopisu konstatira, da se v zadnji številki „Lesnega Delavca“ omenjena nezgoda s. Blaževiču ni pripetila v njegovi delavnici. Konstatira se, da vsebina dopisa g. Šenice odgovarja resnici in da je tvrdka Šenica le pomotoma bila imenovana. Sklene se pogreško v listu popraviti.

Delavsko izobraževalno društvo „Vesna“ v Zagorju ob Savi vabi na priredbo, ki jo bo imelo ob priliki razvitja svoje društvene zastave. Ob enem želi, da osrednje društvo lesnih delavcev zabije tudi svoj zlati žebelj v zastavni drog. Ker ni mogoče, da bi društvo v vse zastave, ki jih sedaj organizacije na vseh koncih in krajih nabavljajo, v tem pogledu moglo ustreči, sklone odbor postopati tako, kakor je postopal ob priliki razvitja zastave ljubljanskih kovinarjev. Odbor je torej za žebelj zastave zagorske „Vesne“ potrebni znesek zbral sam in so v to svrhu prispevali: Dermastija 6 Din, Gašpari 6 Din, Bradeško 6, Kavčič 6, Tokan 6, Ravnik 10 in Peterca 10 Din. Črke, ki naj se vrijejo na žebelj, se bo sporočilo v Zagorje. Ob enem se bo lesnim delavcem priporočalo, da se po možnosti priredbe v Zagorju udeležijo.

Znesek 50 Din izvirajoči iz tožbe s. Berganta kontra tvrdki Naglas se naknadno še poravna.

Prošnjam dveh že dalje časa bolnih članic v Mislinjah za izredno podporo se ugotovi in se nakaže vsaki po 50 Din. Nekemu članu v Črni se kot izredna podpora nakaže istotako 50 Din. Končno se na prošnjo nekega člana na Bledu sklone istemu nakazati 100 Din.

Bradeško poroča o razpravi glede regulacije plač, katera se je vršila dne 23. maja 1923 na Gorenjskem. (Rezultati teh razprav priobčimo kakor hitro prejmemo od inšpekcije dela prepise zapisnikov.) Stavka v Slovenski Bistrici traja dalje. Mezdna gibanja v Starem trgu in Loškem potoku še nista zaključena. Istotako še ni rešeno mezdno vprašanje pri tvrdki Perger v Mislinjah. Krivdo na tem, da se ta stvar tako dolgo vleče, nosi inšpekcija dela v Mariboru.

Končno poroča Bradeško o položaju, ki vlada v posameznih krajih, kjer je večje število lesnih delavcev vposlenih. Istotako slika razmerje v nekaterih podružnicah.

Nato poroča Tokan o rezultatu kongresa v Ljubljani in o svojem potovanju v Brod, Beograd in Indijo.

Po rešitvi še nekaterih internih zadev je bila seja zaključena.

Protokol

kongresa lesnih delavcev Jugoslavije dne 6., 7., 8. in 9. maja 1923 v Ljubljani.

Dnevni red: 1. Volitev verifikacijskega odbora. 2. Volitev predsedstva. 3. Poročila zveze in podružnic. 4. Zedinjenje, pravila in pravilnik, poročevalec s. Tokan. 5. Tarifna politika, poročevalec s. Predojevič. 6. Regulacija prispevkov in podpor, po-

ročevalec s. Kordič. 7. Socialna politika, poročevalec s. Tokan. 8 Tisk, poročevalec s. Rebrič. 9. Volitev centralnega odbora oziroma uprave. 10. Raznoterosti.

Ob 10. uri dopoldne otvori s. Tokan kot predsednik pokrajinske strokovne organizacije za Slovenijo kongres, pozdravi vse došle delegate ter obrazloži v daljšem govoru pomen in namen kongresa. Na to naznani dnevni red, katerega kongres odobri. Na njegov predlog se izvoli petčlanski verifikacijski odbor, kateremu pripada tudi naloga voditi posle kongresa do izvolitve predsedstva.

V verifikacijski odbor so bili izvoljeni: za Slovenijo s. Bradeško, za Srbijo s. Džoka Pavlovič, za Hrvatsko in Slavonijo sodruga Potocki in Vodušek, za Bosno s. Anič.

Verifikacijski odbor se poda na delo; seja kongresa se do izvršitve poslov verifikacijskega odbora prekine.

Po pregledu poverilnic in članskih izkaznic s. Vodušek kot poročevalec verifikacijskega odbora zopet otvori sejo, ter konstatira, da je na kongresu zastopanih 71 opravičenih glasov, od katerih pripada na Hrvatsko in Slavonijo 40, na Srbijo 15, na Slovenijo 13, na Vojvodino 2 in na Bosno 1 glas.

Ker je s tem prva točka dnevnega reda opravljena — pravi s. Vodušek — prehajamo k drugi točki, volitev predsedstva. Predlagam izvolitev treh predsednikov in treh zapisnikarjev. Predlog s. Voduška kongres soglasno sprejme. Predno pa pridemo k volitvi predsedstva, dovolite, da v imenu sodrugov lesnih delavcev Hrvatske in Slavonije kongres pozdravim ter mu želim najlepšega uspeha.

Zatem prečita pozdravne brzojave tovarišev lesnih delavcev v Sremskih, Karlovcih in Niša. (Odobranje.)

Na predlog s. Predojeviča (Zagreb) se soglasno izvolijo za predsednike Vodušek (Zagreb), Rebrič (Beograd) in Tokan (Ljubljana); za zapisnikarje Dermastja za Slovenijo, Mesaroš za Srbijo in Karanovič za Hrvatsko.

Predseduje s. Vodušek. Besedo dobi s. Hlebec, ki v imenu neodvisnih strokovnih organizacij kongres pozdravlja ter izraža nado, da bo ta kongres vstvaril prepotrebno enotno strokovno organizacijo vseh lesnih delavcev Jugoslavije (odobranje).

Druga točka dnevnega reda je rešena. Preide se na daljšo točko poročila. Prvi dobi besedo s. Kordič, ki obširno govori o razvoju in stanju strokovne organizacije na Hrvatskem in Slavoniji. V svojem obširnem poročilu, ki se nanaša na dobo od 1. novembra 1920 dalje, med drugim pravi: V Zagrebu je leta 1920 bilo delavstvo enotno. Buržuazija je v prvi dobi po prevratu bila na videzno dokaj tolerantna. Na tihem pa se je pripravljala na ofenzivo proti delavskemu pokretu. Njen cilj je bil uničiti vse, kar si je delavstvo s težkim trudom vstvarilo. Le žal, da so se našli ljudje, ki so na videzno zastopali interese delavstva, v resnici pa so nastopanje režima odobraval in celo v sporazumu s tem režimom proti delavskim organizacijam delovali. Dokazov za to, pravi Kordič, imamo dovolj. Tako je prišlo, da je buržuazija oropala delavstvo ob vse najprimitivnejše državljsanske pravice. Ko je bila izdana obznana, kar se je zgodilo dne 20. septembra 1920, je bilo vsem strokovnim organizacijam razen onim v Sloveniji vsakojako delo nasilnim potom zabranjeno. Premoženje posameznih konfiskovano in društveni prostori zapečateni. Edina „Splošna delavska zveza“ (Obči radnički savez) je smela nemoteno delovati dalje. Ne le, da se „Občemu radniškemu savezu“ ni skrivilo lasu, oblasti so mu šli celo na roko, ker so elementi stoječi „Občemu radniškemu savezu“ na čelu vršili nad delavstvom delo izdajalcev. Začetkom junija leta 1921 so oblasti organizaciji lesnih delavcev zopet dovolile delovanje in udejstvovanje ter v to svrhu izročili vse imetje strokovne organizacije lesnih delavcev v Zagrebu legitimni upravi, katera je bila pravilno izvoljena na kongresu. Ko je koncem julija istega leta izšel zakon o zaščiti države, so oblasti ponovno zaprli ter zapečatili vse strokovne organizacije, med njimi tudi ponovno strokovno organizacijo lesnih delavcev v Zagrebu. Meseca avgusta 1921 je legitimna uprava strokovne organizacije lesnih delavcev izročila policijskemu ravnateljstvu v Zagrebu prošnjo, naj bi se ji dovolilo delovanje. To prošnjo je podprla z 68 podpisi, ki so jih dali sodrugi kot jamstvo, da se bo delo organizacije vršilo le v mejah legalnosti. Sicer pa je oblast že preje, ko je prvokrat dala dovoljenje za delovanje (meseca junija) potom natančne preiskave dognala, da ni nikakega

povoda za persekucijo, ker ni našla absolutno ničesar sumljivega. Ko so pa ljudje pod vodstvom raznih Krekičev itd. zaznali, da je pravilno izvoljena uprava strokovne organizacije lesnih delavcev vložila na policijskem ravnateljstvu citirano prošnjo, so šli in so tudi oni vložili slično prošnjo. Svojo prošnjo pa so opremili s 127 podpisi. Ti podpisi pa so bili falsificirani! Da bi ti gospodje lažje dosegli svoj namen, so „ad hoc“, kar tako v naglici in pod roko sestavili nekak akcijski odbor, samo zato, da bi imeli nekako firmo, s pomočjo katere in pod krinko katere so se hoteli polastiti strokovne organizacije lesnih delavcev.

Ko je izvoljena, torej legitimna uprava strokovne organizacije lesnih delavcev v Zagrebu videla, kaj se godi, je skušala s takozvanim umetno vstvarjenim akcijskim odborom doseči sporazum. Ali družba okoli akcijskega odbora si je v svoji domišljiji bila svoji stvari tako sigurna, da na sporazum pristati ni hotela, tako, da so pogajanja med upravo in akcijskim odborom ostala brezuspešna. Posledica tega je bila, da se je pričel proces, ki še danes ni končan. Dosti žalostno je, da je prišlo tako daleč, da mora meščansko sodišče odločevati o delavskih zadevah. S. Kordič navaja še celo vrsto raznih denuncijacij, katerih so se dopustili člani takozvanega akcijskega odbora.

Predsednik ugotavlja, da je ura 12, in prosi, da si kongres določi delovni čas in predlaga ob enem, naj bi seja kongresa trajala od 8. ure zjutraj do 12. ure opoldne in od 2. do 6. ure popoldne. Kongres predlog osvoji. Ker s. Kordič svoje poročilo še ni končal, bo nadaljeval popoldne. Nato predsednik Vodušek zaključuje dopoldansko sejo. —

Seja se nadaljuje ob 2. popoldne.

Gospodarstvo.

O takozvani nacijonalizaciji industrije je bilo pri nas zlasti nekaj časa po prevratu silno veliko govora. Iz članka pa, katerega je prinesla belgrajska Politika pa je natančno razvidno kako prav za prav izgleda ta nacijonalizacija. Članek je sicer pisan v meščanskem duhu, kar nas pa ne zadržuje, da ga priobčimo tudi mi, ker smatramo za potrebno, da dobe tudi lesni delavci potreben vpogled v zakulisje, za katerim se skriva mahinacija „patriotičnega“ delovanja „Jugoslovanskih“ industrijskih organizacij.

Da bi posamezne zveze industrijcev tako na primer „Zveza industrijcev v Ljubljani“, „Savez industrijalca v Zagrebu“ itd. mogli uspešneje pritiskati na vlado in izdatneje izkoriščati državne finance kakor tudi uspešneje pobijati vsako stremljenje delavcev po razširjenju in zboljšanju socialne zakonodaje, so si v Belgradu ustanovili nekako skupno centralo. Ta centrala industrijcev je imela prvo svoje zborovanje ta mesec v Beogradu. Razume se, da si gospodje domišljujejo, da se pred njihovo centralo mora klanjati vse.

Stojadinovič, o katerem je v članku tudi govor, je minister finance.

Zdi se, da so gospodje sekretari organizacij industrijcev na zborovanju svoje centrale doživeli malce razočaranja, kajti našel se je človek v osebi g. Saviča, ki je gospodom povedal take v brk, da jim bodo precej dolgo zyeneli v ušesih. Poslušajmo, kaj v svojem poročilu pravi v tem „Politika“:

„Kakor smo pred nekaj dnevi javili, je prošli četrtak imela Centrala industrijskih korporacij v Beogradu prvi zbor svojih članov. Na tem zboru je bilo tretirano tudi vprašanje o stališču ministrstva financ napram industriji. Nas zlasti interesira tretiranje zaščite naše domače industrije, o kateri smo mi ponovno pisali na tem mestu. Povedali smo svoje stališče v tem važnem problemu našega nacijonalnega življenja in smo ga opredelili v zmislu razlikovanja med našo in „našo“ domačo industrijo. Naše pisanje je izzvalo interesantno diskusijo

v javnosti. Razprava je brezdvomno končala v našo korist. Na omenjenem zboru Centrale smo doživeli istinito satisfakcijo. Eden naših najpoklicanejših industrijskih strokovnjakov, ki se nahaja na položaju z najboljšim pregledom celokupne industrije v naši državi, mož, o čegar iskrenem mnenju je tem manj možno dvomiti, ko je dal vidni dokaz s svojim delom za obrambo naše domače industrije — govor je o g. Milivoju Saviču, načelniku ministrstva trgovine in industrije — je rekel na omenjenem shodu in inzistiriral na tem, da industrija v naši državi po večjem delu ni naša niti po kapitalu niti po osebnju. Imel je pogum, da je dejal to v obraz samim industrijalcem, ki so ga slušali. In ko je g. Savič naglasil, da od te „naše“ industrije odhaja v inozemstvo nomine zaslužka v raznih oblikah preko milijarde dinarjev na leto, je podčrtal, da so v takem primeru nacionalni interesi nujnejši nego interesi industrije. To je bilo jasno dovolj povedano za vse one, ki so hoteli razumeti.

Centrala industrijskih korporacij s svojimi sekretarji, razume se, ne vodi računa o teh tujih elementih v naši industriji. Čim je ona vrhovni predstavnik celokupne industrije v državi, t. j. naše in „naše“, se Centrala zavzema za vse industrije in industrijalce brez razlike. Dočim se pa iz govora predstavnika ministrstva trgovine in industrije in iz dosedanjega stališča ministra financ g. dr. Stojadinoviča celo preveč jasno vidi, da vladajoči krogi poleg vseh simpatij za industrijo vodijo nekoliko računa in o tem, v kakšnih rokah se nahaja ta industrija. Iz tega bi morala Centrala povzeti nauk, ako želi, da bode njen napor plodonosen.

Tu ni samo vprašanje o naši pravi nacionalni industriji in o industriji v naši državi, ki se nahaja v rokah tujcev. Tudi glede te tuje industrije treba delati razliko, ali je ona v rokah Amerikancev, Angležev, Francozov, Švicarjev itd. ali v rokah Madžarov, izkazanih sovražnikov našega naroda. Specijalno pri nas je velik del industrijskih podjetij, kakor so tovarne za sladkor, mlini, žage, eksploatacije lesa, fabrike tanina, vagonov itd., koje se nahajajo v Hrvatski in Vojvodini, last Madžarov in madžarskih hebrejcev. Oni torej drže v naši državi vsa ona podjetja, ki donašajo sigurne in velike dohodke, sami pa žive v Madžarski, kjer zavzemajo odlične politične in parlamentarne položaje in se kot taki borè za integriteto Madžarske. Je-li tu pomagajo kaki takozvani principi nacionalne ekonomije ali industrijske politike, da se dokaže potreba obdržati in ščititi pri nas tak industrijski red? Bivša avstro-ogrska monarhija je šla sistematično za tem, da ekonomsko potlači hrvatski in srbski narod v Vojvodini. Dala jim je svobodo kulture, religije, veličanstvene stavbe v Zagrebu, ali je Budim ostal središče vseh železniških prog, celega poslovno finančnega sveta in vse industrije v Hrvatski in Vojvodini, last čistih Madžarov. Zagreb ni mogel izvojevati ni svoje borze, dasi se je nahajal v najbogatejšem področju cele monarhije. Po katerem principu in pametnem načelu pa naj mi, naša današnja država še dalje vzdržuje tak red, ki je namenoma vstvarjen proti našemu elementu, da se ga gospodarsko podjarmi?

Te besede niso posledica patrijotskega entuziazma. One slone na stvarnih činjenicah. Vzglede za to! P. Šandor, narodni poslanec v Pešti, vodja madžarskih Hebrejcev, ima v svojih rokah največji del akcij fabrike za popravo vagonov v Brodu na Savi. On ima politične govore v peštanskem saboru in propoveduje, da se povrne integreta Madžarske z gospodarskim zavojevanjem soseda. Ta gospod šeta brez ovir v vlogi industrijalca v naši državi, prihaja in odhaja po svoji volji. Torej njegova industrija naj se ščiti, ker se nahaja na naših tleh? Drugi vzgled! Madžarski poslanec Paufer, eden najresnejših

kandidatov za madžarskega ministra financ, je osnoval velika podjetja v Hrvatski. Celo svojo banko ima v Zagrebu. Uspelo mu je, da je donesel kapital iz Angleške in Francije in da s tem denarjem dela pri nas v interesu svojega šefa. Vpliv ima pri nas in širi madžarščino v mejah naše države. Njega naj torej odločno vzame v svojo zaščito Centrala ind. korporacij, ker je industrijalec, ker ima svoje industrije na naših tleh?

In dočim se tako Madžarom in madžarskim Hebrejcem dovoljuje nemoteno delo v naši državi in se celo njih delo jemlje odločno v obrambo od strani profesionalnih korporacij, dočim oni vživajo pri nas vse svobodščine, se gospodarsko jačajo in iz naše države delajo svojo kolonijo, pada srbski živelj v Madžarski od dne do dne bolj na beraško palico. Madžarska vlada drži v peštanskih ječah nad 120 naših nedolžnih žrtev, med katerimi so poedini celo obsojeni na smrt. Probujajoči se Madžari, ali nas še niso probudili? Ali bomo mi vedno slični Samaritancem? Ali je še pri nas takih, ki nam svetujejo gospodarsko samoubojstvo?

O vseh teh faktorjih je vlada dolžna skrbno voditi račun. Razlika med našo in „našo“ domačo industrijo postaja za nas vitalno vprašanje. O tej razliki je treba voditi račun, pa naj bo to prijetno ali ne posameznim gospodom iz Centrale ind. korporacij ter pojedincem izven nje, ki se kitijo z etiketo „zaščita naše domače industrije“.

Precej hud popr je to za jaro industrijsko gospodo, toda v polni meri zaslužen! Ni nam treba hoditi daleko, imamo v Sloveniji primerov dovolj. Ali bodo sekretari zveze industrijcev v Ljubljani g. Šuklje, Gorup itd. sedaj priznali, da vrše naravnost rabeljsko delo nad delavsko paro v Mislinjah s tem, da zagovarjajo in krijejo enega izmed največjih kapitalističnih pijavk in zatiralca slovenskih delavcev, ultra nemško-nacionalnega Pergerja? Vlada bi najboljšo napravila, da bi to bando, katera se zbira pod okrilji raznih industrijskih zvez in pod krinko nacionalizma uničuje delovni narod in ubija državo, na podlagi zakona o zaščiti države razgnala in krivce eksemplarično kaznovala. Premoženje pa, katerega so si posamezni člani teh družb pod okriljem zvenečega imena na najbolj obscuren čifutski način priropali, naj bi se enostavno konfisciralo.

Dva shoda.

Priliko potovanja sodrugov Rebriča, Kordiča in Tokana iz Ljubljane v Brod je vodstvo strokovne organizacije lesnih delavcev v Beogradu izrabilo ter sklicalo splošen shod beograjskih lesnih delavcev, na katerem bi delegati ljubljanskega kongresa poročali o poteku in izidu tega kongresa. In ker je bil s. Tokan blizu Beograda, je bil tudi on pozvan na ta shod. Shod v Beogradu se je vršil v sredo dne 16. maja 1923 zvečer po delu. Obsežna dvorana, v kateri se je shod vršil, je bila natlačeno polna.

Izčrpno poročilo je belgrajskim tovarišem podal o kongresu in njegovih sklepih s. Rebrič. Iz vedenja kakor tudi iz lic navzočih je bilo razbrati, da jih je poročilo o rezultatu ljubljanskega kongresa, na katerem je bil položen temelj enotni strokovni organizaciji vseh lesnih delavcev Jugoslavije, silno razveselilo. Že sodrugu Rebriču je zbrana masa neprestano pritrjevala in odobraval. Sodrug Rebrič je govoril približno tričetrt ure. Silno odobravanje, katero je sledilo govoru sod. Rebriča, je bil pač dokaz, da je kongres vstvaril delo po volji, želji in potrebi širokih krogov lesnih delavcev. Ko pa je na-

stopil s. Tokan v imenu slovenskih lesnih delavcev, je nastal pravcati vihar pozdravljanja. Tekom njegovega polurnega govora so ga zbrani lesni delavci pogosto prekinjali s ploskanjem, odobravanjem in vzklikanjem. Ko pa je končal z besedami, da imamo vsi lesni delavci enega skupnega nasprotnika, to je buržuazni kapitalistični razred, ter da so interesi vseh lesnih delavcev enaki in naj si oni žive in delajo ob Vardarju ali v Mariboru in da bomo odslej nastopali skupno ter enotno in solidarno ramo ob rami v borbi proti skupnemu in enotnemu protivniku, ni hotelo biti viharnemu odobravanju konca.

Očividno je belgrajske tovariše lesne delavce kongres in shod blagodejno poživil tako, da je upati, da se bodo s podvojeno silo vrgli na delo za sedanjo svojo centralno organizacijo „Zvezo lesnih delavcev Jugoslavije“.

Prav bo tako, belgrajski tovariši! Pojdite in razlivajte vaše navdušenje med vse številne lesne delavce širom Srbije in Macedonije. Privedite jih v vrste proletarijata lesne stroke kamor spadajo.

Drugi shod se je vršil v četrtek dne 17. maja v Indiji. Na željo sodrugov v Indiji se je s. Tokan ustavil tudi tam. V svojem velikem društvenem lokalu so se lesni delavci iz tamošnjih tovarov za pohištvo zbrali v lepem številu. Shod se je vršil zvečer po delu. Najpopreje so poročali delegati, ki so jih indijski sodrugi bili poslali na „kongres“ v Brod. Razume se, da sta bila oba sodruga s svojimi poročili kmalu pri kraju, ker poročati nista imela prav za prav kaj. To je tudi razumljivo, kajti o takem fiasku, kakor ga je doživel pseudokongres v Brodu, se ne da dosti poročati. Nato je s. Tokan v nemškem jeziku v petčetr ure trajajočem govoru, ne da bi se posluževal fraz, sumničen ali celo psovk in blatenja kakor je žal tako pogostoma na dnevnem redu, obrazložil situacijo tako, kakršna je. Opažati je bilo, da vtis govora s. Tokana ni izostal. Indijski lesni delavci so instinktivno čutili, da so z brodskim kongresom nasedli ljudem, ki se borijo samo še za svoj prestiž. Natančno so spoznali, da morajo iti lesni delavci svojo ravno pot ne oziraje se ne na desno in ne na levo in da se bodo morali otresti vseh onih ne pozvanih suflerjev, ki se, zgubivši teren med buržuazijo, vsiljujejo v delavske vrste zbog ljubega kruhka. Da se je med indijskimi lesnimi delavci vera v grupo, katera se je v Brodu igrala kongres, močno omajala, so dokazovale izjave posameznikov, da do enotnosti vseh lesnih delavcev priiti mora. Trdno smo uverjeni, da v najkrajšem času bo armada lesnih delavcev Jugoslavije skoncentrirana tako, da v njej ne bodo manjkali ne tovariši iz Indije in ne iz Karlovaca. Oba shoda sta dosegla svoj namen.

Neverjetno.

G. inž. Mihor kot inšpektor dela je hvala Bogu šel v „zasluzeni“ pokoj. Bil je skrajni čas. Ali naj nam bo vse eno dovoljeno, da ugotovimo, kako je ta mož, ki je v svojem uradu imel več opraviti z društvom „Gospodarski zvon“ kakor pa s posli, za katere je bil nastavljen in plačan, urad inšpekcije dela ponižal in degradiral. Da posamezni delodajalci g. Mihorja s kr. uradom inšpekcije dela vred niso smatrali za resnega, nam dokazujeta v uprav bengalični luči dve pismi, ki ju je znani lesni industrijalec g. Dolenc ob priliki mezdne gibanja poslal leta 1922. kot odgovor temu uradu, ko ga je g. Mihor pozval na razpravo.

Prvo pismo datirano z dnem 12. junijem 1922 se z vsemi napakami vred glasi:

P. n. Inšpekciji dela 11 v roke g. Inšpektorju

Tržič.

Oziraje se na vaš cenj. dopis z dne 9. t. m. Vam uljudno naznanjam, da mi ni mogoče prisostvovati danes napovedani razpravi, ker sem drugje zaposlen, da pa se tudi v bodoče ne maram udeležiti razprav z delavskimi organizacijami, ki niso nikaka zakonita inštitucija, osobito pa ne če moji delavci sami meni sploh niso stavili nikakih zahtevkov. Pripomni, da imam zaposlene v Tržiču samo 4 delavce in 2 žagarja, ki pa so popolnoma analogno plačani kot Bornovi in da bom mezdne razmere že sam uredil v kolikor je potrebno.

V mojem podjetju nimam nikjer zaposlene Organizacije lesnih delavcev, vsled česar se z isto tudi ne pogajam, vse razmere v podjetju sem urejeval sam in upam, da mi bo to tudi v bodoče omogočeno.

Z odličnim spoštovanjem
Dolenc.

Svoj pamflet je g. Dolenc naslovil na Tržič radi tega, ker se je tam imela vršiti razprava.

Še lepše pa je drugo pismo g. Dolenca. Škandalozna vsebina tega dopisa se glasi tako-le:

Škofja-Loka dne 21. jun. 22.

Inšpekcija dela 13.

Ljubljana.

Ozirajoč se na Vaš dopis z dne 17. junija in istočasno pozivnico opr.-štev. 1382/22. dovoljujemo si vas opozoriti na moje pismo z dne 12. oz. 17. junija, v katerem sem vam bil razjasnil moje stališče, ter Vam danes ponovno poročam glede zahteve, ki jo stavite meni, da naj se pogajam z organizacijo lesnih delavcev o ureditvi mezdnih razmer na moji žagi v Tržiču sledeče:

1. Dosedaj je bilo običajno, da so delavci svojega gospodarja vedno prosili za povišanje mez, če niso bili v stanju z istimi več izhajati, oz. stavili tozadevne zahtevke. Za mojo osebo lahko rečem, da sem iste vedno upošteval in šel delavcem vsestransko na roko. Cenjeni urad pa mi je naenkrat poslal pozivnico, da se zglašim ob tej in tej uri na določeni dan in da se moram pogajati o ureditvi mezdnih razmer in sicer zahteva „Zveza lesnih delavcev“, kljub temu, da moji delavci mene sploh niso o kakem zahtevku po povišanju mezd obvestili.

2. Za slučaj, da bi mi delavci sami stavili kake tozadevne zahtevke bi iste sigurno proučeval in jim ugodil v kolikor so upravičene. Ker pa slučajno nimam nobenega delavca, ki se piše organizacija lesnih delavcev, se logično z istim pogajati ne morem. Razmere na moji žagi bom uredil sam brez posredovanja cenj. urada, ker je isto nepotrebno, nezakonito, kar z ozirom na točko 1.) posebno poudarjam.

Dovoljujem si opomniti, da bi bili Vi pač upravičeni nastopiti posredovalno pot, če bi meni delavci stavili kake upravičene zahtevke, katere bi bil jaz odklonil, da pa v tem slučaju absolutno niste k temu upravičeni, ker niso nobena taka pogajanja vršila. Uspeh takih pogajanj pa je vedno odvisen le od dobre volje in uvidevnosti delodajalca, nikdar pa ne od diktatorske geste cenj. urada. S tem, da ste me brez prejšnjih informacij kratkomalo pozvali, da naj se pogajam na zahtevo organizacije, ki je sploh nepoznam, da je g. Mihevc, asistent inšpekcije rada 11 uradno rabil v Tržiču besede, ki nikakor ne uplivajo pomirjevalno, temveč hujskajoče na delavstvo, zagrešili ste netaktnost, kateri se bo vsak industrijalec v vsej odločnosti uprl.

H koncu pripomnim, da nisem nikak razbojnik, niti ne vaš hlapec, da bi me bilo treba s policijo oz. žendarmerijo, da ugodim Vašim neupravičenim zahtevam, da se enaki izrazi ne rabijo nasproti državljanom, ki so vedno v veliki meri lojalno nastopali. Postopanje, kakršno kažete Vi, mora roditi odpor, nikakor pa ne zaupanje v državni urad.

Istočasno sem poslal danes ministrstvu za socialno politiko v Beograd protest proti postopanju cenj. urada z zahtevko, da naj podrejene organe o taktosti in njih delokrogu. (?)

Z odličnim spoštovanjem
Dolenc.

Še čudno, da g. Dolenc ni prišel v Ljubljano in ni g. kr. inšpektorja položil na klop ter mu odštel dvadeset i pet.

Kar Dolenc govori v svojem skrpucalu o bivšem asistentu Mihevcu je čisto navadna zlobno izmišljena neresnica. Glede nezakonitosti naše organizacije nam ni treba drugega povedati kakor to, da je ona ravno toliko zakonita kakor „Zveza industrijcev“, koje član je tudi naduti Dolenc, ki se ima samo slepemu slučaju vojne zahyaliti, da je danes bogat.

Povsod drugod bi Dolenc za tako infamijo, kakršno si je dovolil s temi dvema pamfleti napram državnemu uradu, bil romal v zapor. Ali takrat je minister za socialno politiko bil dr. Žerjay, Dolenc pa njegov politični pristaš. To pojasnuje vse. Vsekakor je imel g. inž. Mihor zelo dober želodec, kajti surove izbruhe g. Dolenca je enostavno požrl.

Za enkrat je demokratski korupciji odklenkalo.

Kultura.

Stenografski tečaj za Ljubljano bo ustanovila „Svoboda“, ako se prijavi dovolj interesentov. Tečaj se otvori v najkrajšem času, kakor hitro bo prijavljenih dovolj udeležencev. Kdor se misli udeležiti stenografskega tečaja, naj se javi v tajništvu „Svobode“ v Židovski ulici. Priporočamo zlasti mlajšim našim tovarišem, da se za stvar zanimajo.

„Svoboda“ na Bledu. V nedeljo 13. t. m. je bil sklican sestanek, kjer naj bi se dalo življenje novi podružnici „Svobode“. In res se je zbralo okoli 50 sodrugov, ki so se takoj vpisali. Človek, ki ni informiran, bi mislil, da ni tukaj ničesar našega. Ali pokazalo se je obratno! Sodrugi Blejčani na delo, da uresničimo naše načrte in kmalu se bodo pokazali sadovi našega dela. Vsak, ki čuti z nami, naj pristopi, naj dela na kulturnem polju za zboljšanje bednega položaja našega delavstva. Sodrugi na delo!

Podružnica „Svobode“ v Mislinju. Meseca aprila t. l. se je ustanovila oziroma zopet oživela podružnica „Svobode“ v Mislinju, ki ima sedaj 24 članov. Deluje že dramatični odsek, v najkrajšem času pa se osnuje pevski in knjižnični odsek. V novem odboru, ki je bil izvoljen na zadnjem obnem zboru, so sledeči sodrugi: predsednik Ivan Prauhert, tajnik Franc Krajnc, blagajnik Jožef Osovnik; odbornika: Avgust Ravlan in Andrej Pregant, ki je obenem vodja dramatičnega in pevskega odseka.

Delavsko izobraževalno društvo „Vesna“ v Zagorju ob Savi bo dne 17. junija 1923 razvilo svojo društveno zastavo. Razvitje bo spojeno z veliko ljudsko veselico. Priporočamo našim tovarišem, da ta dan v čim večjem številu pohite v Zagorje. Posebno še, ker bodo izletniki — ako se pravočasno prijavijo — plačali le polovično ceno za vožnjo po železnici. Dopise radi udeležbe je pošiljati na sledeči naslov: Mirko Weinberger, Toplice-Zagorje ob Savi.

Člani odbora osrednjega društva lesnih delavcev so na svoji seji dne 24. maja 1923 zbrali potrebni znesek za žebelj za zastavo zagorske „Vesne“.

Telovadni odsek „Svobode“ Šiška-Ljubljana priredi dne 17. junija t. l. izlet na Vrhniko, kjer obiše vrhniško podružnico. Na Vrhniko bo skupen nastop, spojen z vrtno veselico. Kdor se misli udeležiti tega izleta, naj se javi čimpreje v tajništvu osrednjega društva lesnih delavcev, ki bo predložilo seznam udeležencev tajništvu „Svobode“. Prijavljeni udeleženci se bodo peljali za polovično ceno.

V Mariboru se vrši dne 1. julija 1923 drugi vsedelavski zlet s sledečim sporedom: Dne 30. junija ob 4. uri popoldne zborovanje delegatov vseh delavskih telovadnih jednot „Svobode“. Dne 1. julija nastop vseh delavskih telovadnih jednot — od 7. do 9. ure sprejem gostov — nato pohod skozi mesto na glavni trg in potem na ljudski vrt, kjer bo glavna skušnja. Ob 12. uri skupni obed. Ob pol treh popoldne koraka vso članstvo in naraščaj na slavnostni prostor, kjer bo slavnostni nagovor. Ob 3. uri nastop naraščaja: a) proste vaje, b) vaje na orodju, c) igre. Ob 4. uri a) nastop članic: proste vaje z godbo, b) nastop članov. Ob 5. uri a) vaje članic na orodju in b) vaje članov na orodju. Ob 6. uri zaključna skupina vseh odsekov. Od pol 7. ure prosta zabava in končno ob pol 9. uri koncert pevcev.

Vsi oni tovariši, ki se nameravajo udeležiti označene priredbe v Mariboru, naj se zanesljivo javijo v tajništvu osrednjega društva lesnih delavcev najkasneje do 20. junija t. l. Vožnja v Maribor in nazaj bo za polovično ceno. Člani naših podružnic izven Ljubljane se prijavijo lahko potom dopisnic.

Razno.

Nova tovarna za pohištvo v Pančevu. V Pančevu je firma Brata Antonovič & Comp. ustanovila veliko novo tovarno za izdelovanje pohištva. Tovarna je opremljena z najmodernejšimi mizarškimi stroji. Poleg pohištva se bo tovarna bavila tudi s stavbnim mizarstvom.

Borba za gozd. V Gostinju pri Travniku v Bosni se nahaja veliko gozdno podjetje (žaga). Podjetje zaposluje okoli 200 delavcev. V Gostinju je tudi žandarmerijska postaja pod poveljstvom oficirja. Okoliški kmetje pa so veliki nasprotniki podjetja in trde, da je gozd njihov. Zato so začetkom meseca maja podjetje napadli, delavce pregnali, žandarje s oficirjem vred razorožili, podjetje pa popolnoma izropali. Nato so se razšli. Oblast je uvedla strogo preiskavo.

Najbrže, da kmetje v Gostinju ne trde zastonj, da je gozd njihov.

Popravek. V zadnji številki našega lista smo prinesli med drugim tudi notico o nezgodi, ki jo je utrpel s. Blažević. Ker se ta nezgoda s. Blaževića ni pripetila, kakor je bilo rečeno v notici, v delavnici g. Šeniceta, temveč pri stroju mizarške delavnice g. Nikolajevića v Spodnji Šiški. Dotično notico s tem popravljamo.

30letni jubilej krone. Meseca maja 1893. leta je dunajski uradni list objavil zakone, s katerimi se je prejšnja avstro-ogrška goldinarska veljava nadomestila s kronsko veljavo. Najmanjša denarna edinica je bil vinar, ki se je tedaj dobilo zanj, kakor je izračunal neki dunajski trgovec: 6 zrn črnega popra, 13 komadov dišavnih klinčkov, 3 kose cimetove skorje, 28 komadov žigic, osminko litra kisa, 1 do 2 kocki sladkorja, 30 gramov soli, 1 šivanko, 3 bucike, 1 gumb za srajce. Tudi na sadnem in zelenjadnem trgu se je dobilo za 1 vinar več, nego danes za krono.

Cene mesu zopet višje. Na mariborskem trgu stane kilogram mesa že 25 Din in več, svinjina pa 40 Din. Druginja življenskih potrebščin narašča skokoma, z njo vred pa beda proletarijata, ročnega in duševnega. Vlada in njeni klerikalni zavezniki, ki so odgovorni za svojo izvozničarsko politiko v prid agrarnim špekulantom vsega tega ne vidijo.

Redukcija uradništva. Ministrski svet je 10. maja sklenil odpustiti iz službe deset odstotkov uradnikov, da se bo na ta način prihranila svota 100 milijonov dinarjev.

Izkaz I.

Za zastavo, ki si jo namerava nabaviti podružnica lesnih delavcev ljubljanskih, so potom prodaje blokov nabrali sodrugi: Škrjanc (4 bloke) 200 Din, Pokovec (2 bloka) 100 Din, Igljč (1 blok) 50 Din, Kramar (1 blok) 50 Din, Arhar (1 blok) 50 Din, Jagodic v Boh. Beli (2 bloka) 100 Din. Na shodu dne 15. aprila 1923 nabrano 252.50 Din in končno Mežnarič dal 2 Din. Skupaj 804.50 Din.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.